

ดอกไม้ใบวรรณคดีไทย ๑๓

โดย บัณฑลอบ ๕๗ 27

๖๖ ยาง(ยางนา)

พระลอเสด็จลีลา ชมพฤษภษาหลายหลาก

สองปลาก้างแกวทาง ยางจับยางชมฝูง

วรรณคดี : ลิลิตพระลอ

ผู้ประพันธ์ : ไม่ปรากฏหลักการหรือข้อความระบุที่ชัดเจน

สัจเจียบเยียบเย็นยะเยือกอก น้ำค้างตกหยดเหาะลงเฝ้าผอย

พฤษภาสูงยางสล้างลอย ดุจด้อยขึ้นชุ่มชะอุมใบ

วรรณคดี : นิราศเมืองแกลง

ผู้ประพันธ์ : สุนทรภู่

ต้นยางนา *Dipterocarpus alata*

ไม้วงศ์ *Dipterocarpaceae*

ชื่อท้องถิ่น ยางนา ระยางก็มี

ภาคเหนือ ขึ้นยางหยวก ยางแม่น้ำ

ถิ่นยางกูง ยางตัง และยางควาย ทั้งยางใต้ ภาตีสล สะเตียลขัว

จันทบุรี ท้องหลัก ยางเขียงน้ำ รำดอยล้า เห่งกีไฟ ไม้ใหญ่จริง

ไม้ยืนต้น ขนาดใหญ่ ใบไม่ผลัด ต้นตรงขี้ด ทรงพุ่มกลม ส้มอ่อนยิ่ง
ช่อดอกสั้น ขมพูอ่อน ขอบปลายกิ่ง ดอกใหญ่จริง 4 เซนติเมตร ต้นประกาย

สีดอกแห้ง รูปกระสวย อดยปีกใหญ่ ยาววัดได้ 15 เซนติเมตร ต้นดูได้
ยามหลดร่วง คงลมพลัด ลัดลัดไกล งามงามได้ ในป่าแสง แสงลำธาร

เปลือกยางนา รักษาตับ ขับฟอกเลือด หนองแห้งเหือด บำรุงกาย เลือดไหลพลาญ

โรคหนองใน ใช้โรคเรื้อน แผลสดมาน กัดน้ำมัน จากยางนา เป็นยาดี

น้ำมันยาง คัดกับกุ่มขำย ใช้จุดฟัน น้ำมันกลั่น ได้ *Alpha-Gurjunene*

เป็นน้ำมัน ระเหยง่าย ใช้ได้ดี ระดูขาว ขาวสนิท คัดคายลง

สถิตย์พันธ์ ธรรมสถิตย์

ต้นยางนา คราอดีต เมื่อคิดย้อน
ไม่เห็นอะไร คนคนแล้ว เขาจัดไว้
ประโยชน์นั้น น้ำมันยาง ถิ่นทางไกล
ทำซีได้ ไข่ผลิตเพลิน เดินส่องกบ

ยามก่อไฟ ซีได้หนอ ก่อใช้สุด เดินเร่งรุด ดุดบ้องได้ ในตอนพลบ
แทนไฟฉาย ได้นั้น อันประสพ เคยได้พบ ไม่ลบเลือน เตือนความจำ

เมื่อตอนเด็ก เล็กอยู่นั้น อันจำได้ เคยออกไป ไล่ใบัดคัน ยันเข้าค้ำ
เดินมะงุม มะงาหรานี้ มีเพื่อนนำ สนุกล้ำ ยามค่ำพลบ ประสพการณ์มี

แสงแวบแวม แล่มสุด เป็นจุดไซริ้ ตะเกียง,ได้ ให้แสงส่อง จ้องวิถี
พอมองเห็น ไม่เด่นชัด จัดว่าดี ขาดบ้านนี้ ที่ทำกัน อันเลอะมา

กลับถึงบ้าน แม่อันร้อง ก้องหวัดว้าย ด้อยตกใจ ใย(อัน)หน้าค้ำดำ เต็มหน้า
เขม่าควัน อันดูบไล้ อยู่ไปมา แม่นึกว่า ดูยานี้ ถูกพิจารณา

นี่ย้อนแล้ว เราอดีต มาขีดเขียน เผ่าปากเพียร เรียนศึกษา มามากล้ำ
ประโยชน์เอื้อ เกื้อกูล ขวดยหนุนนำ เราเรืองจำ นำขยาย ให้เพื่อนฟัง

โกวิท ธีรวิโรจน์

เมื่อยังเยาว์เฝ้าเล่นแต่ในวัง
อยู่ปละยนาพาตฤณดุขตั้งฝั่ง
องอุยน้ำจืดปละมาทินกัน
เพื่อนของฉันนั้นเจ้าทูลอุยทำองนา

ที่ริมทุ่งยืนทนต้นไม้ใหญ่ แผลงใบให้ร่มดมพลัดพา
ถึงยามเย็นเป็นที่อยู่หม่นมกกา ตันยางนารมรีนน้ำขึ้นใจ

เบสิ่อกถันสี่เทาอ่อนผิวดอนเกลี้ยง ใบเตยเรียวสดับอยู่ดูดยได้
เป็นรูปไข่มุนใต้ท้องใบ มีดอกใหญ่ห้อยละม้ายปละยกลีบมน

ดอกชมพูอ่อนงามฮ้อยห้อยเป็นเส้น ช่อร้อยเป็นระย้าบานกำนลิ่งน
ผลดอกแห้งมีปีกรวงหม่นน แล่ดลลอยห่อนแพร่กระจายขยายพันธุ์

ประโยชน์ใช้มีมากหลากหลายอย่าง น้ำมันยางชันเหนียวเคี้ยวในชัน
ยาทำองเรือทำชีได้สารพัน ใช้จุดพันทาแผลแก้โรค

เป็นต้นไม้มีประโยชน์โตเด่น คดรูปดูเป็นป่าใหญ่ไพรพฤษยา
แหล่งต้นน้ำลำธารแต่นานมา ตันยางนาขุมชีนระรินไพร

อัญชสี ณ เชียงใหม่

ตัณหาอย่ามี แก้วน้ำและแก้ว
ผลิตผล ไม่สร้างบ้านมากจนเก่า
ตัณหาอย่าตรึงใหญ่แผ้วแผ่
อายุเขายังยาวค่ามากมาย

สมเด็จพ่ออยู่หัวท่านทรงโปรด
รู้ประโยชน์ให้วิเศษอย่างถนัด
ปลูกเป็นป่าดัดโลกร้อนเย็นชโลม
20 ปีได้น้ำมันยาง 1 ลิตรต่อวัน

ไม่ต้องกลั่นแค่กรองใส่เครื่องจักร เครื่องยนต์จักทำงานได้โดยไม่ต้องห่วง
ปีใดเลยหมดโลก ไม่สำคัญ ขอปลูกเรามาช่วยกันปลูกยางนา

ปลูกอย่างพามาเมล็ดปลูกปลูตามลม ดูดยลมร้อนปลูได้ดีกว่า
เกษตรกรเพาะเมล็ด ได้ต้นกล้า สังฆานาชา ไร่ปลูกได้ขม

จะปลูกทางปลูกดีที่นั่น ดินกรพ่นขึ้นได้ไม่ขึ้นขม
ดินป่าไฟแม่ดูรัง ไม่ขบขม มีน้ำพรมภิรมย์รายางนางาม

ดวงพร เดชกุศลทอง

๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕
 ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕
 ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕
 ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕

๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕
 ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕
 ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕
 ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕

ดอกเป็นช่อที่ลอยยั้งปลายกิ่งงั้น

มีขนสั้นปกคลุมหุ้มเกสร

ดอกลอยหวานด้วยสีชมพูอ่อน

ช่อลอยห่อหุ้มระย้าสง่างาม

มีผลแห้งรูปกระสวยด้วยมีปีก

สามใบสีก็ดอกเป็นแฉกแยกเป็นสาม

ยามร่วงหล่นอันดีพอปลิวงดงาม

ระลึตามกระแสลมลอยสมัครน

ไม่เห็นอติยางนาทำยาได้ เอาเปลือกไม้ที่มีสีเทานั้น

ต้มกับน้ำทานเป็นยาสารพัน โรคหายทันเพราะยางนาเป็นยาดี

น้ำมันยาง ใช้ยาเครื่องจักรกลาน แผลสดมาน้ำมันทาหนองตองยางนี้

จุดรูรั่วทาเนื้อไม้ใช้ได้ดี นำผสมขี้เถ้าโยกทำ ได้ใช้จุดไฟ

เป็นไม้ดีมีคุณค่าทางเศรษฐกิจ นำมาผลิตไม้ส่งออกจะบอกให้

บุกรุกป่ายางนาหมดหุดหายไป ไทยช่วยไทยให้ปลูกป่ายางนาทดแทน

จตุพร สุวรรณปากแพรก

ไม่ยางนาชื้ออธรรมดาที่คนรู้
แต่ชื้ออห่มทำองถีนั่นเหลากหลาย
มียางกุงยางหยดกและยางคดา
หรือยางใต้ยางเอนอ์องจันนา

ไม่ยืนต้นขนาดใหญ่ไม้และผลัด
ใบดะบัดทั้งใบหรือไม้ก็ได้หนา
สูงชะลูดทำสิบเมตรประมาณ
โคนต้นพายุพจนเกิดกำเนิดเป็น

ใบเป็นใบเดี่ยวเรียงเวียนสลับ
รูปไข่รับแถมรูปขอบขนานเห็น
เนื้อใบหนาเหนียวอย่างบนลอนเง้น
ใบแก่แผ่นเกลี้ยงเกือบเกลี้ยงก้านใบยาว

๑๐๖ เป็นชื่อสั้นสั้นแบบช่อกระจะ
มีช่อละสี่ห้าดอกดกดกไม่ขาด
สีชมพูมีขนาดสี่ห้านิ้ว
ช่อห้อยยาวดกดีเป็นเห็นดกงาม

ผลเป็นผลแห่งรูปกระสวย
มีหลอดกลีบเลี้ยงด้วยหุ้มจนมืดทลาม
มีปีกขนาดใหญ่สองอันไม่ทราบ
ผลติดปีกปลิวตามลมได้สบาย

สรรพคุณเป็นยา ไทยใช้ห้ามเลือด บำรุงโลหิตเหือดแห้งหายให้สดใสร
 อดมานแผลแผลเก่าเปื่อยโรคนหนองใน ก็แก้ได้หายขาดปราศโรคใด

ใช้สิทธิทานหา ไม่อุดรเร็วร้อน พลสมิธีได้เอยท้ออุด ไฟไว้ทำ ได้
น้ำมันยางพลสมิกับเมล็ดกุ่มขำย ค้อจนไหมบดละเอียตอุดพันติ

นอกจากนี้ไม่ว่าจะเป็นไม้หอมหรือไม้ที่ไม่หอมก็ตาม ทั้งเขตห้ามตัดฟันเขมนั้น
จะตัดฟันต้องขออนุญาตทุกที เพราะ ไม้นี้เป็นไม้หอมห้ามตามพรบ...ป่าไม้

อานนท์ ศรีวิสูตร

ต้นยางนา ขันนา หรือทองหลาง เราก็มัก เห็นอยู่ ในป่าใหญ่
 ต้นแปลาตรง คงยืนหยัด ชัดเจนใจ ออกดอกไม้ สีชมพู น่าดูจริง
 ผลเป็นปีก ตามใบ คล้ายกระสวย ตอนเด็กชวย กันเก็บ สนุกยิ่ง
 เอาไม้ดี หมุนคว้าง กลางลมดี ใสนั่งดูดีก็ เอายัง ดอยไปไกล
 ในหลวงทรง พระราชทาน ให้ยางนา เป็นต้นไม้ ทัพพ. มา ๕ ทรงให้
 เป็นองค์กร มั่นคง ตั้งใจ กราบแทบไหว พระมหา กรุณา

ธรรมชาติ ของยางนา ก็มีมาก แก่แก่เติบโต แก่ปอด ทุนอดทน
 อดทนแล้ง โรคเรื้อน เกื้อหนุนฟ้า ต้นยางนา ประโยชน์ล้น มากพันแฉะ

ศกุนตลา ณ หนงคาลัย

www.phargarden.com
by Sudarat Homhual

ไม้สูงเด่นเห็นไกล ไชยรางนา
ริมธาราป่าไพรในท้องทุ่ง
ร่มรื่นทะนุบำรุงใหญ่ทั่วแควคู่ง
จับสายรุ้งคราฝนจั่วล้ำสกา

ลมหนาวไชยเล่าก็โปรยโรยร่วงใบ
พลีออกใหม่พร้อมดอกชมพูขาว
ลมพัดมาพาตอกทลุดร่วงกราด
หอมกรุ่นพราดอะคร้าดอะเคื้อเอม

คราให้พลท่อนร่วงเพื่อแพร่พันธุ์
ปีกสองอันหมุนพลีสองกราดเหม
ตะลึงมองจ้องตามอารมณ์เคอเม
สุดปรีดีเปรมได้ร่วมไม้ยางนา

เสียงก้องไพรให้ขานเงาโคนต้น
เช่นถ้ำแอ่ลุดไฟให้ไหม้หนา
รุ่งเช้าเก็บเกี่ยวน้ำยางที่ไหลมา
มีรสขำผสมเศษไม้ผุติดได้ไซ้

ในทวยป้าร่มยางอาหารเกิด
สิ่งประเสริฐเลิศเห็ดพรางไผ่
ระเริง โคน เาะเกาะเก็บได้ตามใจ
ปรุงอาหารเร็วไวอร่อยดี

เนื้อไม้ล้าเลิศก็เกิดบ้าน
มายาวนานล้ำลาญล้ำดูขี้
มาบัดนี้ดัดน้อยในป่ามี
ประชาชีร่มด้อยด้อยให้ดำรง

กุศล คำเพราะ

ตอนเป็นเด็กให้สงสัยเสียยิ่งนัก
ใครมาลักเอาต้นไม้ในไพรอันต์
เหนือโค่นต้นเงาะทำบ่อแอ่งเพาหมัน
ทำเช่นนั้นเขาทำกันเพื่ออะไร

ไม้ยืนต้นสูงเปลาตุลสูง
สูงเฉียดฟ้างามนักหนาให้สงสัย
เพื่ออะไรเขาเรียกต้น"ยางนา"ไฉน
เขาเอาเพื่อต้องการให้ได้น้ำมัน

น้ำมันที่ยางของต้นใช้ผสม
ให้กสิกรรมอุดมผลผสมไม่พลงัน
บุณถิ่นหมากพองขึ้นและน้ำมัน
คดลูกเคล้ำกันในกะลาใช้ยาเรือ

ที่บ้านใช้ไม้ตั้งทำพื้นบ้าน
สวนผานั่นใช้ไม้ยางก๊วยเห็ด
ราคาถูกลงได้ง่ายเห็ดเพื่อ
สวนตัวเห็ดใช้สักเห็ดไม้คุ้มทน

เตียงนี้ไม้ใครจะพบยางนาแฉ่
ใครมาแฉ่แฉ่เมื่องเห็ดผ่านถนน
สายเขียวใหม่-ลำพูนที่ทุกคน
มีสุขอันยามได้ยลต้นยางนา

เป็นlandmarkงามสดาสดองพาทถนน

เตือนผู้คนให้รู้ถึงแฉ่หนา
ได้เข้าดูดินแดนเขตล้านนา
ต้นยางนางามสดานักหนาเลย

อภัยพร แฉ่แฉ่

